

Tved Kirke var engang omgivet af marker, men på grund af sandflugten måtte gårdene flytte østpå. Tegning af J. Magnus-Pedersen, 1875.

Tved Kirke

Tved Kirke er en gammel romansk kirke, formentlig fra 1100-tallet. Kirken har tidligere ligget omgivet af landsbyen, men sandflugten har fordrevet sognets beboere, således at alle husene nu ligger øst for landevejen. I kirken findes kalkmalerier fra årene 1100-1500. Det største viser Edens Have i Tved. Adam og Eva står i et klitlandskab, og Adam har netop plukket et æble fra det eneste træ i miles omkreds.

Kulturhistoriske spor

Til hver af de gårde som lå inde i baglandet mod øst hørte en klitlod, og klitheden blev i gamle dage mest brugt til græsning, høst af høg og lyng til foder samt gravning af tørv til brændsel. Derfor er der kun få spor af bebyggelse i området. Der findes dog tomter af gårde og huse ved Savbjerg samt mellem Isbjerg og Blegso.

Ved Søndre og Nordre Skovhus er der rester af forsøgsplantninger, som blev anlagt i årene 1816-20. Trods deres høje alder består de af kun mandshøje krat af rødgran, ædelgran, birk og lærk. Begge steder blev der opført små boliger til de klitløbere, som stod for anlæg og opsyn. Forsøgene blev opgivet allerede efter 20 år, men i hvert fald Søndre Skovhus var beboet indtil omkring år 1900.

Fleere steder findes spor fra 2. Verdenskrig. Batteri "Hanstholm I", som ligger ved Kystvejen umiddelbart nord for reservatet, er en velbevaret batteristilling, som under krigen rummede fire 17 cm-skibskanoner. Anlægget er et af de bedst bevarede tyske kystbatterier i Danmark. Det henligger som et fri-luftsmuseum, og de fleste af stillingens bunkere er tilgængelige. Mindre anlæg findes blandt andet længere sydpå langs Kystvejen, ved Ørgaard og på Risbjerg.

Gode steder at opleve fugle og hjortevildt

På folderens kort findes en signatur for gode observationssteder. Vi anbefaler, at du tager hertil, hvis du gerne vil opleve dyr og fugle. Husk at medbringe en god kikkert.

Velkommen til Hanstholm Vildtreservat og Tved Klitplantage

Tved Klitplantage og Hanstholm Vildtreservat udgør den allernordligste del af Nationalpark Thy. Området repræsenterer på smukkeste vis alle de natur- og landskabstyper, som forekommer i nationalparken.

Praktiske oplysninger

Du er velkommen til at ride på grusvejene. Rid gerne i midter- eller siderabatten. Bemærk, at det ikke er tilladt at ride i Hanstholm Vildtreservat.

De mange gode skovveje egner sig fortrinligt til cykelture. Den nyanlagte cykelsti langs Kystvejen gør det nu muligt at cykle trygt hele vejen rundt om reservatet - en tur på omkring 40 km.

Peter Odgaards Plads ved Sårup er en primitiv overnatningsplads med shelter, bålplads, lokum, vand og brænde. Pladsen står frit til rådighed for vandrere og cyklister. Planlægger du et ophold for en større gruppe, skal du reservere plads på forhånd. Mellem Bagsø og Nors Sø ligger en bål- og grillplads. Her er frit brænde til rådighed.

I Bagsø kan du frit fiske. Hvis du er gangbesværet har du mulighed for at benytte fiskeplatformen.

I plantagens østlige del findes en skovlegeplads. Du kan parkere ved Tved Kirke og gå ca. 400 meter ad vandrerruten. Der er bålsted og brænde på pladsen.

Hanstholm Vildtreservat og Tved Klitplantage administreres af Naturstyrelsen, Thy. Find flere oplysninger på www.nst.dk.

Nationalpark Thy
www.nationalparkthy.dk

● Hanstholm Vildtreservat Vandreture nr. 51

Serien "Vandreture" er foldere over udvalgte naturområder, som bl.a. fås på biblioteker og turistbureauer eller hentes på Naturstyrelsens hjemmeside www.nst.dk.

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

www.nst.dk • Tlf: 7254 3000

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Hanstholm Vildtreservat

Velkommen til Hanstholm Vildtreservat og Tved Klitplantage

Landskabet

Beskrivelsen af landskabet starter med den store nabo i vest. Vesterhavet har gennem århundreder givet føden til befolkningen, men har ofte taget sig betalt med menneskeliv. Det er også havet, som med tusindvis af daglige bølgeslag har leveret det sand, som med vindens hjælp fordrev folk og fæ, dækkede frugtbar landbrugsjord og skabte de spektakulære klitformationer.

Hovedparten af Hanstholm Vildtreservat ligger på hævet havbund, og først 3-4 km fra havet møder man stenalderhavets kystskrænter. Nogle steder, som ved Bleg Sø, fremtræder de tydeligt, mens de andre steder, som vest for Isbjerg, er slørede af det aflejrede sand.

Forestillede man sig plantagen rømmet for træer, ville overfladen være én stor bølget dyne af sand - nogle steder mange meter tyk, andre steder så tynd, at træerne formår at drage nytte af den frugtbare jord under sandet.

Hanstholm Vildtreservat

Med et areal på næsten 40 km² er Hanstholm Vildtreservat den største samlede klithede i Danmark. Hovedparten af arealerne er opkøbt for Jagt-fondens midler i årene op til 2. Verdenskrig med det formål at skabe et fristed for den vilde fauna og bevare et område med dansk klitnatur for eftertiden. Landskabet er en mosaik af store flade sletter - de såkaldte aflæsningsflader

- og vældige klitformationer. På fladerne er der et stort antal lavvandede søer, som ofte tørrer ud om sommeren. Længst mod øst, lige neden for kystskrænten, ligger der en ring af mere dybvandede søer, bl.a. den op til 6 meter dybe Bleg Sø. Denne tilhører, ligesom den meget større Nors Sø, typen karstsøer, det vil sige søer, som ligger på kalkbund og får hovedparten af vandtilførslen via sprækker i kalken.

Hanstholm Vildtreservat er yngleområde for omkring 5 par traner og 50 par tinksmed. Sidstnævnte svarer til halvdelen af landets samlede bestand. Visse år finder man et af landets sidste ynglende højlepar her, og i gode museår yngler også mosehornuglen i reservatet. Fiskeørn og havørn ses regelmæssigt, mens kongeørnen er en lidt sjældnere gæst. Om efteråret raser tusindvis af grågæs, sædgæs og kortnæbbede gæs. Om vinteren ser man blandt andet stor skallesluger, toppet skallesluger, troldand, hvinand, taffel-and og sangsvane i reservatets søer.

Der er en stor, sund og voksende bestand af kronstyr i reservatet. Dyrene finder føden i klitheden og søger ly i de omkringliggende plantager og i de små bjergfyrbekvoksninger, som findes på en del af de største klitformationer. Der er også gode bestande af rådyr, ræv og odder.

Vegetationen kan ved første øjekast synes ensformig, men er i virkeligheden meget varieret. På den tørre klithede dominerer hedelyng, rævling, sandstar, hjælme og laver. I kystklitterne finder man de sjældne arter strand-snerle og skotsk lostilk. De fugtige lavninger rummer blandt andet mosebølle, pors, blåtop, klokkeling, klokke-ensian, tranebær og flere arter af soldug. Flere af de lavvandede søer rummer arten tvepibet lobelie, mens den dybe og renavandede Nors Sø har en meget righoldig flora, heriblandt mange arter af kransnålalger og den meget sjældne liden najade.

Adgang til reservatet

I reservatets centrale zone er adgang forbudt hele året. I den øvrige del af reservatet øst for Kystvejen er der adgangsforbud i fuglens yngletid fra 1. april til 15. juli. Uden for denne periode er det tilladt at færdes til fods. Mellem Kystvejen og Vesterhavet må man færdes til fods året rundt. Ekskursioner og sportsudøvelse er ikke tilladt, ligesom det er forbudt at medbringe hunde. De vestlige to tredjedele af Nors Sø hører under reservatet. Her er sejlsad - inklusive windsurfing - forbudt.

Klitplantagen

Tilplantningen af Tved Klitplantage begyndte i 1902. I starten plantede man næsten udelukkende den hårdføre bjergfy. Den kunne modstå storm og frost og skabte det skovklima, som gjorde det muligt med tiden at indføre andre og mere produktive træarter. Plantagens vestlige del er domineret af nåletræ, men mod øst - omkring plantørbeboligen, kirken og legepladsen - er der smuk og frodig løvskov.

Plantagen er kendt af svampesamlere som en meget fin lokalitet. Især kantareller og rørhatte findes i gode år i stor mængde, men man finder også mange sjældnere arter. Plantelivet bærer præg af den nordiske skovbundsflora. Arter som linnæa og vintergrøn er bragt hertil af trækkende fugle.

Plantagen har en god bestand af rådyr og kronstyr. Natravnen træffes i skumringen først på sommeren på parringsflugt i skovens lysninger, og i de senere år har et par stor hornugle ynglet i den nordlige del af plantagen.

Vandreruter

Der er 3 afmærkede vandreruter, som alle er markeret med gule pile på røde pæle. På 2 af ruterne er der mulighed for at afkorte turen ved at følge blå pile. Ingen af ruterne er handicapvenlige.

Turen fra Tved Kirke (6 km, blå rute 3 km). Turen starter i frodig løvskov, og fører blandt andet til Langsande, som er plantagens største parabelklit.

Turen fra Nors Sø (3 km, blå rute 1,5 km). Turen går til Isbjerg som, med sine 56 m.o.h., er det højeste punkt i Hanstholm Vildtreservat.

Turen fra Sårup (4 km). Turen går blandt andet til fugletårnet, hvorfra der er gode muligheder for at se hjortevildt, traner m.v.

